

LÄGET I LÄNET - SAMHÄLLSUTVECKLING

Något starkare efterfrågan på investeringsvaror

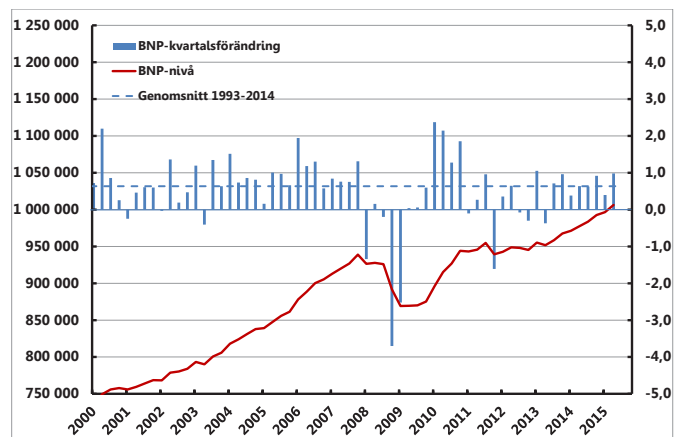
Sveriges tillväxt var god under första halvåret i 2015. Under andra kvartalet ökade BNP med hela 1 procent jämfört med första kvartalet (se diagram 1). Ett starkt exportnetto svarade för en stor del av ökningen. Den senaste tiden har det varit turbulent på finansmarknaderna och det finns en osäkerhet kring tillväxtutsikterna i t.ex Kina. I takt med att efterfrågan på investeringsvaror i många för Sverige viktiga exportländer nu ändå verkar öka fortsätter konjunkturen i Sverige att förbättras.

Arbetslösheten i Västmanland ligger på en högre nivå än i riket totalt. Arbetslösheten sjunker men de senaste månaderna minskar den långsammare än tidigare. Ett stort antal lediga platser tyder ändå på att efterfrågan på arbetskraft är god. Samtidigt ökar även sysselsättningen.

Priserna på bostäder har fortsatt att öka i snabb takt samtidigt som allt fler kommuner uppger att det råder brist på bostäder. Bostadsbyggandet är dock starkare nu än tidigare. I länet påbörjades under första halvåret i år fler bostäder än på många år.

I den här analysen vill vi lyfta några av de faktorer som påverkar länet samhällsutveckling.

Diagram 1. BNP för riket totalt. Kvartalsförändring i procent respektive nivå miljoner kronor (säsongrensade data, fasta priser)

Källa: SCB Nationalräkenskaperna. Data till och med andra kvartalet 2015

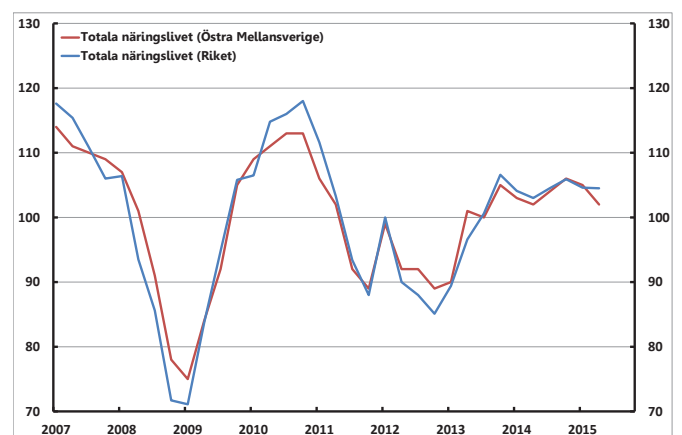
Ljusning inom tillverkningsindustrin

Västmanlands län ingår i regionen Östra Mellansverige (ÖMS), som svarar för omkring en sjundedel av Sveriges bruttonationalprodukt, BNP. Stämningläget bland företagen i ÖMS är starkare än normalt, även om konfidensindikatorn för näringslivet i ÖMS fortsatte att minska även under andra kvartalet i år (se diagram 2).

Konfidensindikatorn för näringslivet totalt ligger kvar en bit över 100 vilket indikerar att tillväxten är starkare än normalt. Inom tillverkningsindustrin, där läget tidigare har försämrats, är det nu mer positiva tongångar. Läget inom tillverkningsindustrin har ökat från att vara svagare än normalt, till att vara normalt. Under andra kvartalet försämrades däremot situationen inom branscherna bygg och anläggning, privata tjänstenärings och handeln. Det innebar att indikatorn för näringslivet totalt minskade. Inom handeln kan läget fortfarande beskrivas som starkt, medan läget är normalt inom övriga branscher.

Sammantaget kan läget inom näringslivet fortfarande beskrivas som starkare än normalt. Det är positivt att läget inom den för Västmanland mycket viktiga tillverkningsindustrin förbättras, samtidigt som det är bekymrande att läget inom övriga branscher har försvagats.

Diagram 2. Konfidensindikatorn för näringslivet totalt

Källa: Konjunkturinstitutet. Data till och med andra kvartalet 2015

1. Västmanlands län, Örebro län, Södermanlands län, Uppsala län samt Östergötlands län bildar tillsammans Östra Mellansverige.
2. Konjunkturinstitutets konfidensindikator är ett nyckeltal som visar hur företagen uppfattar läget.

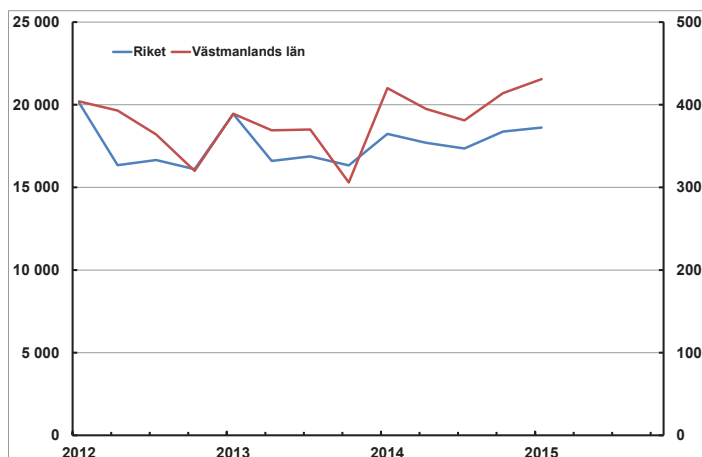

Nu startar fler företag

Första kvartalet i år startades 18 600 företag i Sverige, vilket är något fler än ett år tidigare. Den största branschen var handel, service och motorfordon, som svarade för 15 procent av de nya företagen. Flest företag startades i Stockholm län, nära 6000 företag. I Västmanlands län startades omkring 430 företag. Det innebär att antalet nystartade företag fortsätter att öka även i Västmanland (se diagram 3).

Diagram 3. Antalet nystartade företag (Riket vänster skala, Västmanland höger skala)

Källa: Tillväxtanalys. Data till och med första kvartalet 2015.

Arbetslösheten minskar, men i långsammare takt

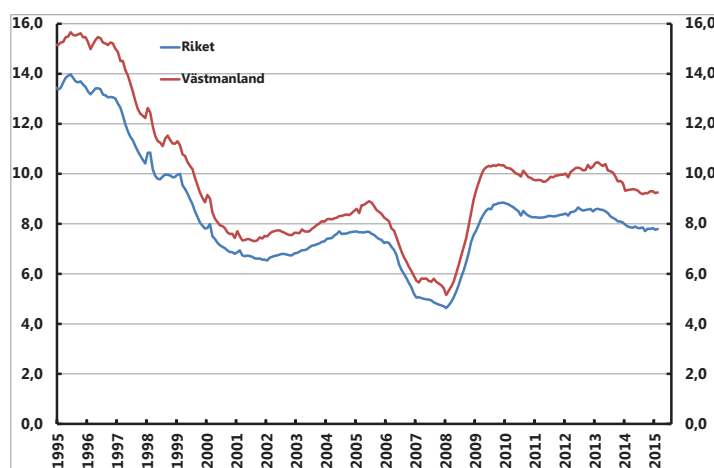
Arbetslösheten ligger på en hög nivå i länet, men sedan en tid tillbaka minskar den i såväl Västmanlands län som i riket totalt (se diagram 4). I juli var arbetslösheten i länet 9,0 procent av arbetskraften, vilket är lägre än ett år tidigare. Jämfört med tidigare under året sjunker arbetslösheten långsammare nu.

Enligt Arbetsförmedlingen tillhör en stor andel av de arbetslösa så kallade utsatta grupper. Hit räknas förgymnasialt utbildade, äldre än 55 år, utomeuropeiskt födda samt personer med funktionsnedsättning som medför minskad arbetsförmåga. Dessa personer förenas av att de har längre tid i arbetslöshet och att de därmed står längre från arbetsmarknaden. Antalet arbetslösa som räknas till denna grupp har ökat den senaste tiden, medan övriga arbetslösa har minskat. Detta håller tillbaka minskningen av den totala arbetslösheten (se diagram 5).

Arbetslösheten varierar kraftigt inom länet (se diagram 6). Högst var arbetslösheten i Fagersta kommun, medan andelen arbetslösa var lägst i Sala kommun. Liksom i riket totalt är andelen arbetslösa högre bland män än bland kvinnor.

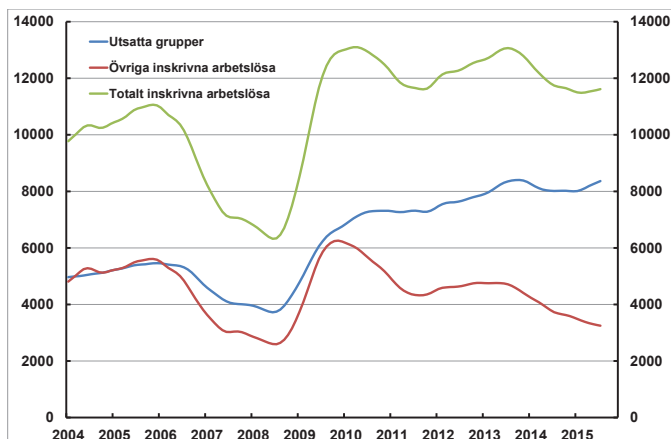
Antalet nyanmälda platser hos Arbetsförmedlingen ligger nu på en betydligt högre nivå än för ett år sedan, vilket bekräftar att situationen på arbetsmarknaden ljusnar i takt med att ekonomin utvecklas starkare. Även antalet kvarstående lediga platser har ökat.

Diagram 4. Andelen arbetslösa av arbetskraften 16-64 år, procent. Säsongsrensade data

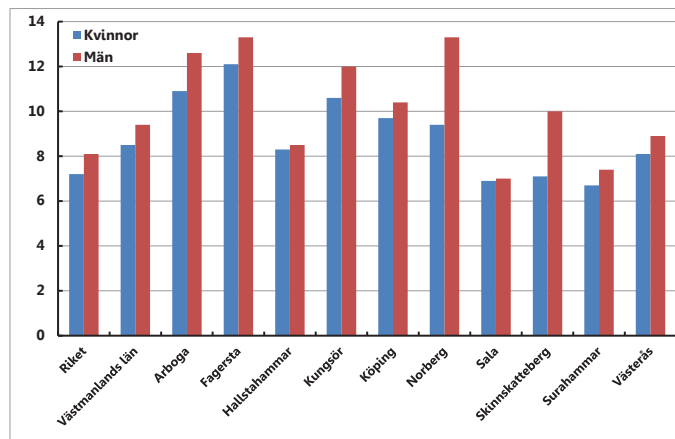
Källa: Arbetsförmedlingen, egna bearbetningar. Data till och med juli 2015.

Diagram 5. Antalet arbetslösa i Västmanland 16-64 år

Källa: Arbetsförmedlingen. Data till och med juli 2015. Trendade värden.

Diagram 6. Andelen arbetslösa av arbetskraften 16-64 år, per kommun och kön

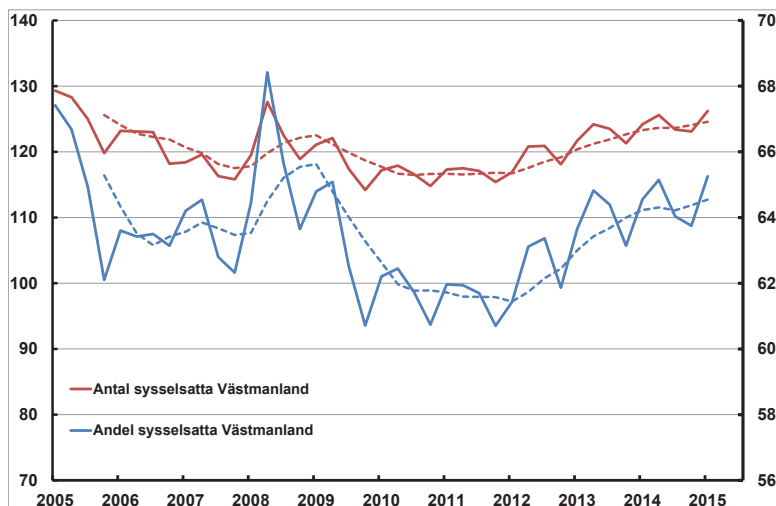
Källa: Arbetsförmedlingen. Data avser juli 2015.

Sysselsättningen fortsätter att öka i Västmanland

De senaste åren har både antalet sysselsatta och andelen sysselsatta av befolkningen utvecklats i förhållandevis god takt. Utrikesfödda har under de senaste åren svarat för en stor del av det ökade antalet sysselsatta. Under fjärde kvartalet i fjol matades utvecklingen av något, för att återigen ta fart under första halvåret i år. Andelen sysselsatta av befolkningen har också ökat de senaste åren och uppgick under andra kvartalet i år till drygt 65 procent av befolkningen (se diagram 7).

Diagram 7. 1000-tal respektive andel sysselsatta av befolkningen i åldern 15-74 år

Källa: SCB Arbetskraftsundersökningarna, data till och med andra kvartalet 2015.

Fokus: Det byggs få bostäder utanför Västerås

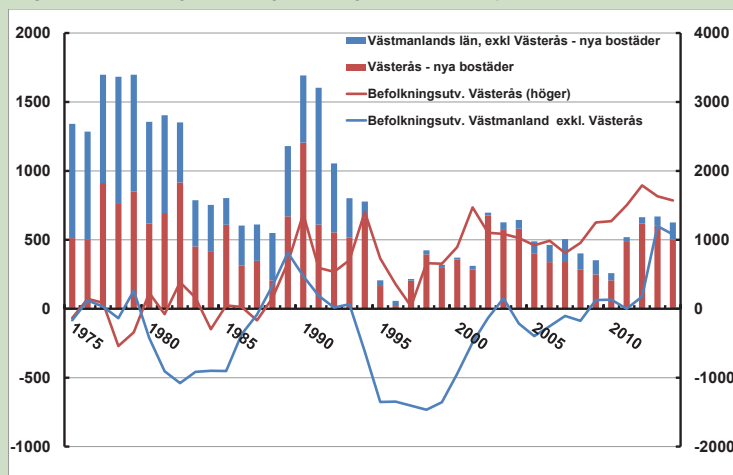
Bostadsmarknaden är viktig för den ekonomiska utvecklingen. Ett tillräckligt antal tillgängliga bostäder är ofta en förutsättning för att människor ska kunna ta ett arbete och/eller studera och för att företag ska kunna rekrytera arbetskraft. En utvecklad bostadsmarknad är en viktig framgångsfaktor i hela länets arbete för ökad sysselsättning, ökat företagande, väl fungerande integration och tillväxt.

Liksom i riket totalt, minskade bostadsbyggandet i Västmanland kraftigt i samband med 90-talskrisen (se diagram 8, staplarna). Påfallande är att orter utanför Västerås kommun drabbades hårdast. I dessa kommuner minskade även befolkningen under flera år och byggandet var samtidigt mycket lågt. I Västerås kommun ökade befolkningen även under krisåren och har fortsatt öka kontinuerligt under hela perioden efteråt.

Efter 90-talskrisen ökade bostadsbyggandet igen. Tydligt är att det nu främst byggs i Västerås kommun. Under början av 2000-talet och fram till finanskrisen var byggandet i Västerås ungefär i takt med befolkningsutvecklingen. I övriga länet var byggandet fortsatt lågt. Åren efter finanskrisen har byggandet inte hängt med befolkningsutvecklingen i länet.

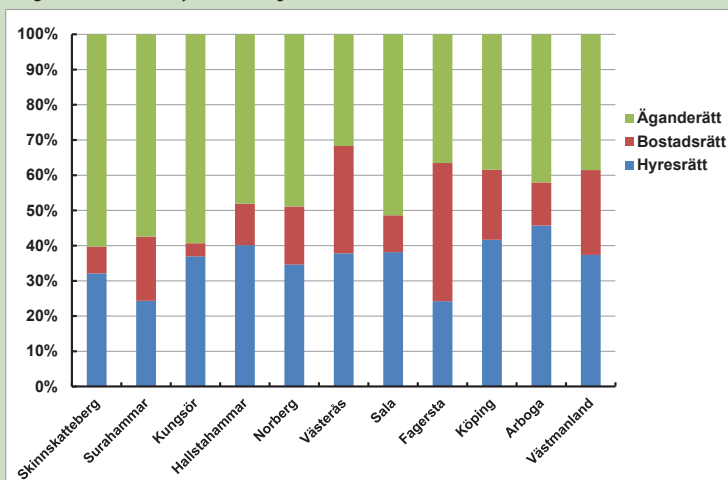
Hyresrätter kan ha en stor betydelse för ett företags rekryteringsmöjligheter. För den som flyttar från en ort till en annan för arbete eller studier kan det vara ett lättare steg att flytta in i en hyresrätt än att köpa en bostad direkt. Av de bostäder som finns i länet är nära 40 procent hyresrätter. Andelen hyresbostäder varierar något mellan länets kommuner. I Fagersta och Surahammar är andelen hyresrätter lägre än i övriga kommuner samtidigt som Arboga sticker ut som en kommun med en högre andel hyresrätter (se diagram 9).

Diagram 8. Befolkningsförändring och färdigställda bostäder per år

Källa: SCB Befolkningsförändringen avläses på vänster skala, antalet nybyggda bostäder på höger skala. Data till och med 2014

Diagram 9. Andelen hyresrätter, äganderätter och bostadsrätter i Västmanland 2014

Källa: SCB Uppgifterna avser både flerbostadshus och småhus.

Fler än sextusen nya västmanlänningar hittills i år

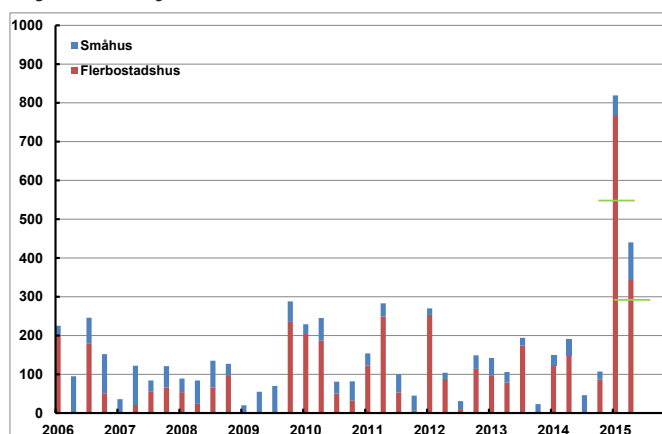
Under första halvåret i år föddes 1400 barn i Västmanland. De flesta föddes i Västerås som är länets största kommun. Samtidigt flyttade nära 5000 personer till Västmanland. Av dessa flyttade omkring 3500 personer till Västmanland från andra delar av landet. Övriga, nära 1500 personer, flyttade till länet från utlandet. Tillsammans innebär detta nära 6400 nya ansikten i länet.

Första halvåret i år var det också många som lämnade länet. Drygt 3200 personer valde att flytta till andra delar av landet, medan 432 personer flyttade till utlandet. Under första halvåret i år avled också lite fler än 1300 personer. Att det var fler personer som föddes än som avled, samtidigt som det var fler personer som flyttade hit än som flyttade från länet, ökade befolkningen med nästan 1500 personer under första halvåret i år. Länet hade ett positivt flyttnetto mot resten av landet på nära 300 personer och ett positivt flyttnetto på drygt 1000 personer mot utlandet (se diagram 10 där dessa uppgifter illustreras per kommun).

Befolkningen i Västmanland uppgick till 263 158 personer i slutet av juni i år. I samtliga länets kommuner ökade befolkningen från årsskiftet. Det var dock bara i Västerås och Norberg som det var fler personer som föddes än som dog, dvs. födelsenettet var positivt. I övriga kommuner förklaras folkökningen endast av att det var fler som flyttade till än från kommunen. I procent räknat ökade befolkningen starkast i Arboga och Norberg där befolkningen ökade snabbare än i både länet och i riket totalt.

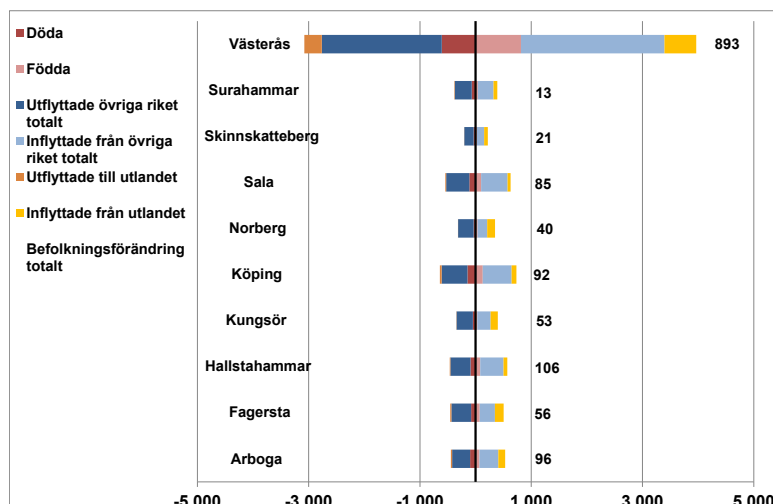
I hela landet ökade befolkningen till 9 793 000 personer. Mest ökade befolkningen i Stockholm, Göteborg och Malmö. Det var endast i Norrbottens län som befolkningen minskade. Jämfört med riket totalt var folkökningen i procent räknat något starkare i Västmanland.

Diagram 11. Färdigställda bostäder i Västmanlands län 2006-2015

Källa: SCB. Det finns en eftersläpning i antalet inrapporterade påbörjade bostäder. Därför har uppgifter för 2015 räknats upp med en tredjedel, vilket är den historiska eftersläpning som SCB anger. Gröna horisontella linjer visar hur många bostäder som hittills rapporterats in till SCB. Data t.o.m. andra kvartalet 2015.

Diagram 10. Befolkningsförändringen första halvåret 2015, antal personer

Källa: SCB, egna bearbetningar. Data till och med juni 2015. Summan av staplarna utgör befolkningsförändringen totalt. Summan är utskriven till höger.

Starka prisökningar och många bostäder under uppförande

Under loppet av de tre senaste månaderna³ ökade priserna för småhus med hela 6 procent i Västmanland. Det innebär att priserna var 14 procent högre än i fjol. Det genomsnittliga priset för ett permanent småhus var nära 2 miljoner under perioden maj-juli i år. Priserna för småhus varierar kraftigt mellan kommunerna. Under 2014 ökade det genomsnittliga priset för ett småhus från 2,4 miljoner kr till nära 2,7 miljoner kr i Västerås. Även om bostadspriserna har utvecklats väl i många av länets kommuner är bostadspriserna betydligt högre i Västerås.

Under första halvåret har många nya bostäder i länet börjat byggas (se diagram 11). Det kan handla om över 1000 bostäder som påbörjades under första halvåret i år. Det är mer än på mycket länge. Mycket tyder på att det mesta av bostadsbyggandet alltså sker i Västerås kommun. Samtidigt färdigställdes endast omkring 160 bostäder under första halvåret i år. Det höga antalet påbörjade bostäder indikerar dock att antalet färdigställda bostäder kommer att bli högre framöver.

Även om bostadsbyggande nu ökar anger många kommuner i länet att de upplever en brist på bostäder. I bostadsmarknadsenkäten för 2015 anger fler än hälften av länets kommuner att det i kommunen som helhet råder brist på bostäder. Nästan samtliga kommuner anger att det råder brist på bostäder i centralorten. Till skillnad från tidigare år finns ingen kommun som uppger ett överskott av bostäder i kommunen som helhet. För mer information, se Länsstyrelsens "Rapport 2015:11 Bostadsmarknadsanalys 2015 Västmanland".⁴

3. Avser maj, juni och juli 2015 jämfört med motsvarande månader 2014. Källa: SCB.

4. Rapporten finns att ladda ned från Länsstyrelsens hemsida.

"Läget i länet - samhällsutveckling" är en kvartalsanalys som Länsstyrelsen i Västmanlands län publicerar fyra gånger per år.

Länsstyrelsen
Västmanlands län

www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Vill du få "Läget i länet - samhällsutveckling" via e-post, mejla simon.bolling@lansstyrelsen.se.

Analytiker: Simon Bölling,
telefon: 010-224 92 29
Redaktör: Åsa Erikols,
telefon: 010-224 64 45

Postadress: 721 86 Västerås
Besöksadress: Västra Ringvägen 1
Telefon (växel): 010-224 90 00
E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se

